

Taal

Werkschrift 6B

jOris Casteels
Dirk Dobbeleers
David Dumonceau
Bart Laurijssens
Lize Vandevælde

Coördinatie
Dirk Dobbeleers

Met medewerking van
Leen Bresseleers
Ides Callebaut

VAN IN

Tijd voor Taal accent Taal 6 bestaat uit:

- Werkschrift A en B
- Werkschrift A en B correctiesleutel
- Z-schrift A en B
- Z-schrift A en B correctiesleutel
- Taalboek A en B
- Handleiding A en B
- Toets- en remediëringmap
- Set wandplaten
- Accentbib
- Bordboek Plus
- Bingel.be
- Methodesite: www.tvtaccent.be

Tijd voor Taal accent Taal - Werkschrift 6B

jOris Casteels, Dirk Dobbeleers, David Dumonceau, Bart Laurijssens en Lize Vandeveld
Met medewerking van: Leen Bresseleers en Ides Callebaut

Coördinatie: Dirk Dobbeleers

Omslagontwerp: Nancy Kers en Karttouch BVBA

Lay-out: CAT en Lieve Lenaerts

Zetwerk: Karttouch BVBA

Tekeningen: Jonas Van de Vyver

Fotokopieerapparaten zijn algemeen verspreid en vele mensen maken er haast onnadenkend gebruik van voor allerlei doeleinden. Jammer genoeg ontstaan boeken niet met hetzelfde gemak als kopieën. Boeken samenstellen kost veel inzet, tijd en geld. De vergoeding van de auteurs en van iedereen die bij het maken en verhandelen van boeken betrokken is, komt voort uit de verkoop van die boeken. In België beschermt de auteurswet de rechten van die mensen. Wanneer u van boeken of van gedeelten eruit zonder toestemming kopieën maakt, buiten de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen, ontnemt u hen dus een stuk van die vergoeding. Daarom vragen auteurs en uitgevers u beschermde teksten niet zonder schriftelijke toelating te kopiëren buiten de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen. Verdere informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot reproductie vindt u op www.reprobel.be.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de relevante auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Diegenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich tot de uitgever te melden.

© Uitgeverij Van In, Wommelgem, 2013

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Eerste druk 2013
ISBN 978-90-306-5617-3
D/2013/0078/202
Art.nr. 513843/01
NUR 191

Les 1: Ik ben op jou!

Je leert een uitnodiging kritisch lezen.

Wat is een uitnodiging?

Je raadt het al! Een uitnodiging nodigt iemand uit: voor een verjaardagsfeestje, tentoonstelling, begrafenis, trouwfeest ...

Je vindt er allerlei informatie:

- wie
- wat
- waar
- wanneer
- waarom
- ...

1 Klara maakt met haar klasgenootjes een affiche om mensen uit te nodigen op het schoolfeest.

a Kun je deze informatie op de affiche vinden?

Wat?

Waar?

Wanneer?

b Krijg je nog andere informatie?

Lees de tekst in je taalboek op blz. 4 - 5 en los de opdrachten op.

2 a Wat is de titel van de tentoonstelling? _____

Is dat letterlijk of figuurlijk taalgebruik? _____

Maak van de titel een zin door één woord toe te voegen. De betekenis mag niet veranderen!

Is dat letterlijk of figuurlijk taalgebruik? _____

b Onderstreep de bijvoeglijke naamwoorden:

Ik ben op jou! was een leuke thematentoonstelling in Technopolis voor 10- tot 14-jarigen, waarin je alles over verliefdheid op een speelse en verantwoorde manier kon ontdekken.

Schrijf de zinnen opnieuw, maar nu zonder bijvoeglijke naamwoorden.

c In de tekst lees je: 'Het is geen gemakkelijke opgave. En toch is het noodzakelijk!'

Welk zinsdeel is 'het' in deze zinnen? _____

Naar welke woordgroep wordt er verwezen?

✚ Wat is een verwijswoord?

Een verwijswoord is een woord dat verwijst naar iets dat (of iemand die) al eerder vernoemd werd. Verwijswoorden zorgen ervoor dat we niet steeds hetzelfde woord moeten herhalen.

*Op een ochtend zag **een reiger** paling zwemmen in de Swalm.*

*Nee, dacht **hij**, dat is **mijn** smaak niet.*

***Ik** wil het neusje van de zalm.*

d In de tekst lees je: 'Vragen zijn er genoeg.' Noteer één vraag die jij ook hebt.

e In dezelfde alinea staan enkele signaalwoorden. Noteer ze in het schema.

signaalwoord	
_____	Waar vinden tieners van 10 tot en met 14 jaar hun antwoorden?
_____	Een tentoonstelling verklaart op een fijngevoelige manier alles rond het lichaam.
_____	Ze brengt essentiële waarden bij.

Wat is een signaalwoord ook alweer?

Signaalwoorden zijn korte woordjes. Ze leggen een verband tussen verschillende delen van een zin of zinsdeel. Ze zorgen voor structuur in een tekst.

Vaak worden ze gebruikt om twee kortere zinnen met elkaar te verbinden.

f Wat betekent het woord 'essentiële'? Zoek het op in het woordenboek.

Welk woord heb je moeten opzoeken? _____

g Welke essentiële waarden brengt de tentoonstelling volgens de tekst bij? Som ze op en leg ze kort uit.

h Dit herkenningsteken werd speciaal ontworpen voor Technopolis. Hoe noem je zo'n teken?

- ☐ pictogram
- ☐ logo
- ☐ tekening

i Bekijk het adres van Technopolis. Kun je zelf nog twee leuke adressen verzinnen?

TECHNOLOGIELAAN
2800 MECHELEN

Les 2: Een bank in het park

- Je luistert naar een toneeltekst waarin twee kinderen een gesprek voeren.
Je gaat op zoek naar de gevoelens van die kinderen en naar je eigen gevoelens.

- 1 Waarover zouden twee kinderen die samen op een bank zitten, kunnen praten?

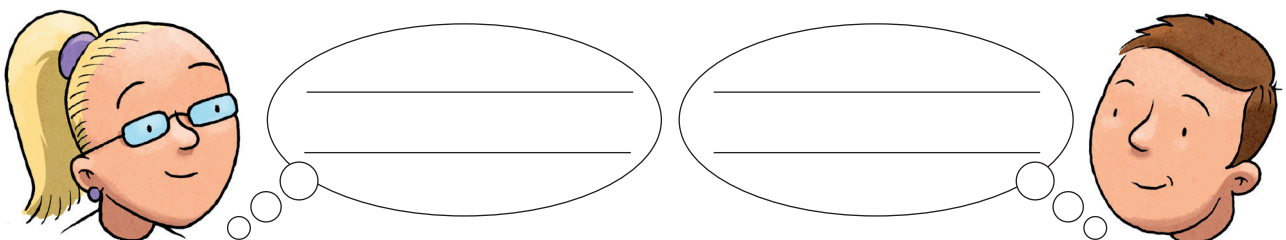
- 2 Van welk woord uit het tweede fragment kun je het gevoel van de kinderen afleiden?

- 3 In het eerste fragment stak de jongen zijn handen onder zijn zitvlak. Wat doet hij op het einde van het tweede fragment?

Waarom doet hij dat volgens jou?

- 4 “De eenden maken elkaar complimentjes”, zegt de jongen in het derde fragment. Welke complimentjes geef jij als je ergens op bezoek bent?

- 5 Het meisje en de jongen kijken voor zich uit. Het blijft een poosje stil. Wat zouden ze denken, volgens jou?

6 Waarom zou het meisje zenuwachtig aan haar jurk plukken?

7 Nu weet je waarschijnlijk wel hoe het meisje zich voelt. Duid aan.

☐ verlegen	☐ zenuwachtig
☐ verdrietig	☐ verliefd

8 Wat zouden de eenden denken over de twee pratende kinderen op de bank?

9 Je hebt nu het hele toneelstuk beluisterd. Duid de gevoelens aan die bij de jongen passen. Bespreek daarna je antwoord met je buur.

☐ verlegen	☐ zenuwachtig
☐ verdrietig	☐ verliefd

10 Hoe pak jij het aan als je aan iemand wilt zeggen dat je iets voor hem of haar voelt?

Les 3: Word lid van de Accentclub!

- Je onderzoekt verschillende invulformulieren.
- Je vult een formulier in met informatie over jezelf en leert zelf een invulformulier ontwerpen.

1 Vul het formulier van de Accentclub in

Mijn gegevens	
Voornaam:	_____
Naam:	_____
Ik ben jarig op:	_____
Mijn school:	_____
Mijn klas:	_____
Dit doe ik graag op school!	
☐ Wiskunde	☐ Bewegingsopvoeding
☐ Nederlands	☐ Muzische opvoeding
☐ Frans	☐ Godsdienst / Zedenleer
☐ W.O.	☐ Actualiteit
☐ _____	☐ _____
Mijn interesses na school	
☐ Sport	☐ Buiten spelen
☐ Muziek	☐ Computer
☐ Dans	☐ Gamen
☐ Fietsen	☐ Koken
☐ Tv-kijken	☐ _____
Ik ben fan van ...	
☐ mijn mama	☐ deze zanger(es): _____
☐ mijn papa	☐ deze band: _____
☐ mijn leerkracht	☐ deze voetbalploeg: _____
☐ _____	☐ _____

Mijn voorkeuren en andere weetjes

Mijn lievelingskleur:

Mijn lievelingsdier:

Mijn favoriete
vakantieland:

Wat ik het
allerlekkerste vind:

Wat ik later wil
worden:

Het accent dat ik het
aantrekkelijkst vind:

Hoe ik de wereld
mooier wil maken:

Wat is een dialect? En een accent?

Hoewel overal in Vlaanderen Nederlands gesproken wordt, klinkt dat Nederlands toch niet overal hetzelfde. Een rasechte Antwerpenaar (lees: *Aantwaarpener*) klinkt immers helemaal anders dan een Bruggeling (lees: *Bruhheling*). Om van een Genkenaar (lees: *Geeeenkenaaaaar*) nog maar te zwijgen.

Wij hebben elk onze eigenheid, en dat uit zich ook in onze taal. We leggen bij het spreken elk ons eigen accent. We mogen best trots zijn op ons dialect. Het zegt iets meer over wie we zijn. Al is het natuurlijk ook belangrijk om Standaardnederlands te kunnen spreken.

Want ... hoe beter we elkaar begrijpen, hoe leuker het wordt!

2 Maak nu zelf een invulformulier.

Doe het zo:

1 Denk vooraf na voor wie je het formulier maakt. Wie is je doelgroep?

2 Bedenk waarvoor je een formulier opstelt. Misschien kunnen deze ideeën je op weg helpen:

- ☐ vriendenclub
- ☐ vrij podium op de speelplaats
- ☐ sportwedstrijd
- ☐ ...

3 Zorg dat je minstens vier goede vragen stelt. Welke vragen wil je zeker stellen? (Wie, wat, waar, waarom ...?) Noteer die in de woordspin.

The diagram consists of a central pink box labeled "Formulier voor:" with three horizontal lines for writing. It is connected by lines to four surrounding boxes: a green box at the top, a pink box on the left, a blue box on the right, and an orange box at the bottom. Each of these four surrounding boxes has three horizontal lines for writing.

4 Maak nu je 'echte' formulier aan de hand van de woordspin.

3 Laat je formulier invullen door je buur.

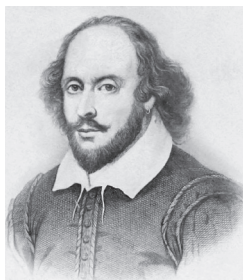
Les 4: William schreef een tragedie.

- Je onderzoekt het onderwerp in de zin. Je zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt, of wat of hoe het onderwerp is of wordt.
- Je leert dat sommige werkwoorden meer informatie nodig hebben om een goede zin te vormen.

1 a Omcirkel het onderwerp in de zin.

de tragedie

een verhaal waarin de hoofdpersoon langzaam ten onder gaat

- 1 William Shakespeare was een Engels toneelschrijver, dichter en acteur.
- 2 Hij is de grootste schrijver van Engeland.
- 3 Shakespeare schreef een aantal langere gedichten, toneelstukken en **tragedies**.
- 4 Het verhaal van Romeo en Julia is een bekend werk van hem.
- 5 Hij werd de eerste moderne toneelschrijver.
- 6 Shakespeare leefde van 1564 tot 1616.

b Noteer het nummer van elke zin in de juiste kolom.

zinnen die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt	zinnen die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt

Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag: wat of wie?

Bijna elke zin bestaat uit een onderwerp en een persoonsvorm. Maar soms volstaan onderwerp en persoonsvorm niet om betekenis te geven aan een zin. Er is dan een zinsdeel nodig dat extra informatie bevat. Zonder dat extra zinsdeel verliest de zin (een deel van) zijn betekenis.

Sommige werkwoorden hebben nood aan een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Wie?* of *Wat?*

Onze juf geeft. (Wat?) *Onze juf geeft les.*
Ik zag. (Wie?) *Ik zag mijn buurman.*

Je kunt nagaan of je antwoord klopt door een proefje:
 Stel de vraag: *Wat* of *wie* + persoonsvorm + onderwerp?

Wat geeft onze juf? *les (= iets)*
Wie zag ik? *onze buurman (= iemand)*

2 Lees het boekfragment. Los daarna de opdrachten bij de tekst op.

Romeo knikte. Hij knikte naar de graaf en liet toen zijn blik door de zaal dwalen. Plotseling zag hij een opvallend meisje. Ze droeg een jurk van zilverig glanzende zijde, met grote geborduurde vogels. Haar blonde haar golfde over haar rug. Ze stond tegen een zuil van roze marmer en speelde met een gouden halskettinkje. “Wie is dat?”, vroeg Romeo ademloos. “Geen idee”, antwoordden zijn vrienden. “Ze doet de fakkels om zich heen feller glanzen”, fluisterde Romeo. “Ze schittert als een juweel aan de oorlel van een Moor. Een witte duif onder kraaien.” “Ik dacht dat je voor Rosalinde was gekomen?”, lachte Benvolio. Romeo antwoordde niet. Hij liet zijn vrienden in de steek. Romeo liep naar het meisje. Even aarzelde hij, toen ging hij resoluut voor haar staan. “Mag ik deze dans van u?”, vroeg hij met een galante buiging. Ze dansten en het was of de zaal van ogenblik tot ogenblik ruimer werd. Romeo voelde een hartverscheurende tederheid. Julia voelde iets heel speciaals. Het was net alsof ze deel uitmaakte van een wonder dat te groot was om erover na te denken.

Meer lezen?
Romeo en Julia
Ed Franck
Averbode, 2003

- Omcirkel het onderwerp.
- Kleur het werkwoord en de woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt **geel**, of kleur de werkwoorden die vertellen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt **groen**.
- Zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.
- Onderstreep het zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Wie?* of *Wat?*
Je mag het schema op de flap gebruiken.

Plotseling zag hij een opvallend meisje.

Romeo fluisterde lieve woorden.

Romeo voelde een hartverscheurende tederheid.

Lees de zin opnieuw zonder de onderstreepte zinsdelen. Wat merk je?

- Onderstreep het zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Wie?* of *Wat?*
Indien nodig mag je eerst het onderwerp en de werkwoorden aanduiden.

Ze doet de fakkels feller glanzen.

Ze droeg een satijnen jurk tijdens het feest.

3 Lees de zinnen.

a Kleur het hartje voor de zin als die zo kan blijven en je hem kunt begrijpen.

Kleur het gebroken hartje als de zin niet zo kan blijven. Je kunt de zin niet begrijpen omdat er een zinsdeel ontbreekt dat antwoord geeft op de vraag: *Wie?* of *Wat?*

b Vul de zin met één zinsdeel aan.

♥♥ Romeo zoekt _____

♥♥ Hij maakt _____

♥♥ Ze schittert _____

♥♥ Julia zwaait _____

♥♥ Julia vindt _____

4 a Noteer vier verschillende zinnen met de werkwoorden op de kaartjes. De persoonsvorm staat in het enkelvoud.

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

b Omcirkel het onderwerp en zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.

c Bespreek de zinnen die je schreef samen met je buur. Vink aan als het in orde is.

☐ Is de zin correct gevormd?

☐ Dacht je aan hoofdletters en leestekens?

☐ Staat de persoonsvorm in het enkelvoud?

☐ Heb je het onderwerp en de persoonsvorm correct aangeduid?

▲ d Klaar? Vraag een kaartje aan je buur en maak nog een zin. De persoonsvorm staat in het enkelvoud.

5 Maak zinnen met de opgegeven werkwoorden. Elke zin moet een onderwerp en minstens één werkwoord bevatten.

Probeer telkens twee zinnen te maken:

a een zin met een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Wie?* of *Wat?*

b een zin zonder een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Wie?* of *Wat?*

Lukt het niet om bij a of b een zin te schrijven? Dan schrijf je niets.

Je mag nog andere zinsdelen toevoegen als je dat wilt.

Het is extra leuk als je zinnen binnen het thema Romeo en Julia blijven!

Voorbeeld: zingen

a *Julia zingt een liedje. (Wat?)*

b *Julie zingt voor haar Romeo.*

slaan

a _____

b Romeo slaat hard met zijn hand op de tafel.

lopen

a _____

b _____

lezen

a _____

b _____

krijgen

a _____

b _____

slapen

a _____

b _____

regenen

a _____

b _____

vertellen

a _____

b _____

onweren

a _____

b _____

Noteer op de volgende bladzijde de werkwoorden die je hierboven gebruikte in de juiste kolom.

werkwoorden die altijd een aanvulling 'wie' of 'wat' nodig hebben	werkwoorden die soms een aanvulling 'wie' of 'wat' nodig hebben	werkwoorden die nooit een aanvulling 'wie' of 'wat' nodig hebben
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

6 a Lees de koppen van de krantenartikels. Wat merk je op?

Julia verhuurt

Julia Trilspier, bekend uit de film *Romeo en Julia*, heeft beslist om het balkon van haar huis tijdens de zomer te verhuren. In de film werd het balkon als decor gebruikt. Sindsdien is het balkon een trekpleister geworden voor de fans van Trilspier. Velen vragen haar of ze de locatie mogen betreden. Julia Trilspier ziet daar een nieuwe bron van inkomsten: vanaf juli kun je voor een democratische prijs even op haar balkon staan.

Romeo werpt

Romeo Willems, de acteur van de film *Romeo en Julia*, is tijdens een woordenwisseling met zijn buurman boos geworden. De woorden die de buurman naar zijn hoofd slingerde, deden bij de acteur de stoppen doorslaan. Romeo had zichzelf niet meer in de hand en viel zijn buurman aan door een stapel oude boeken naar de man te werpen. Men zegt dat het boeken van William Shakespeare waren.

b Lees nu de artikels volledig.

Wat verhuurt Julia? _____

Aan wie verhuurt Julia? _____

Wat werpt Romeo? _____

c Herschrijf de krantenkoppen zodat er meer informatie in staat.

Julia _____

Romeo _____

- ▲ d Verzin nu zelf een krantenkop, maar zorg ervoor dat er informatie ontbreekt. Laat je buur er een kort artikel bij schrijven.

✚ Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag: aan of voor wie?

Bijna elke zin bestaat uit een onderwerp en een persoonsvorm. Maar soms volstaan onderwerp en persoonsvorm niet om betekenis te geven aan een zin. Er is dan een zinsdeel nodig dat extra informatie bevat. Zonder dat extra zinsdeel verliest de zin (een deel van) zijn betekenis.

Sommige werkwoorden hebben nood aan een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Aan wie?*

Mijn vriend heeft zijn huiswerk gegeven. (Aan wie?) Mijn vriend heeft zijn huiswerk aan de juf gegeven.

Soms staat die aan of voor er niet!

Je kunt het er wel steeds bij denken. Zo vind je dat zinsdeel makkelijk terug!

De meester geeft vandaag huiswerk? (Aan wie?) De meester geeft ons vandaag huiswerk.

Je kunt nagaan of je antwoord klopt door een proefje:

Stel de vraag: Aan of voor wie + persoonsvorm + onderwerp?

- ✚ *Aan wie heeft mijn vriend zijn huiswerk gegeven? aan de juf*
Aan wie heeft de meester huiswerk gegeven? (aan) ons

7 Kleur het bolletje voor de drie zinnen waarin een zinsdeel staat dat antwoord geeft op de vraag: *Aan wie?*

Let op: het woordje *aan* wordt soms weggelaten.

- ☐ Ik vertelde een verhaal aan de leerlingen.
- ☐ Het regent hard.
- ☐ Ik gaf gisteren een zoen aan mijn buurjongen.
- ☐ Ik zong een liedje tijdens de musicalvoorstelling.
- ☐ Gisteren betrapte de politie een dief bij de burens.
- ☐ Ik werkte uren en uren aan mijn huiswerk.
- ☐ Ik gaf je gisteren al een zoen.
- ☐ In het weekend slaap ik vaak tot 10 uur 's morgens.
- ☐ Per ongeluk liet ik mijn boekentas aan de toiletten staan.

- 8** Schrijf een zin met de opgegeven werkwoorden. Gebruik als het kan een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Aan wie?* of *Voor wie?*
 Markeer de werkwoorden waarbij je dat zinsdeel gebruikt hebt. Je kunt dat zinsdeel bijna niet weglaten.

kopen _____
 geven _____
 sneeuwen _____
 lopen _____
 zeggen _____
 barsten _____
 schrijven _____
 genieten _____

- 9** Maak zinnen met de opgegeven werkwoorden. Elke zin moet een onderwerp en minstens één werkwoord bevatten.

Probeer telkens twee zinnen te maken:

a een zin met een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Aan wie?* of *Voor wie?*

b een zin zonder een zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag: *Aan wie?* of *Voor wie?*

Lukt het niet om bij a of b een zin te schrijven? Dan schrijf je niets.

Je mag nog andere zinsdelen toevoegen als je dat wilt.

Het is extra leuk als je zinnen binnen het thema Romeo en Julia blijven!

Voorbeeld: vertellen

a *Julia vertelde je die mop gisteren al. (Aan wie?)*

b *Romeo vertelt nooit moppen.*

zeggen

a _____

b _____

zitten

a _____

b _____

leren

a _____

b _____

betalen

a _____

b _____

bijten

a _____

b _____

landen

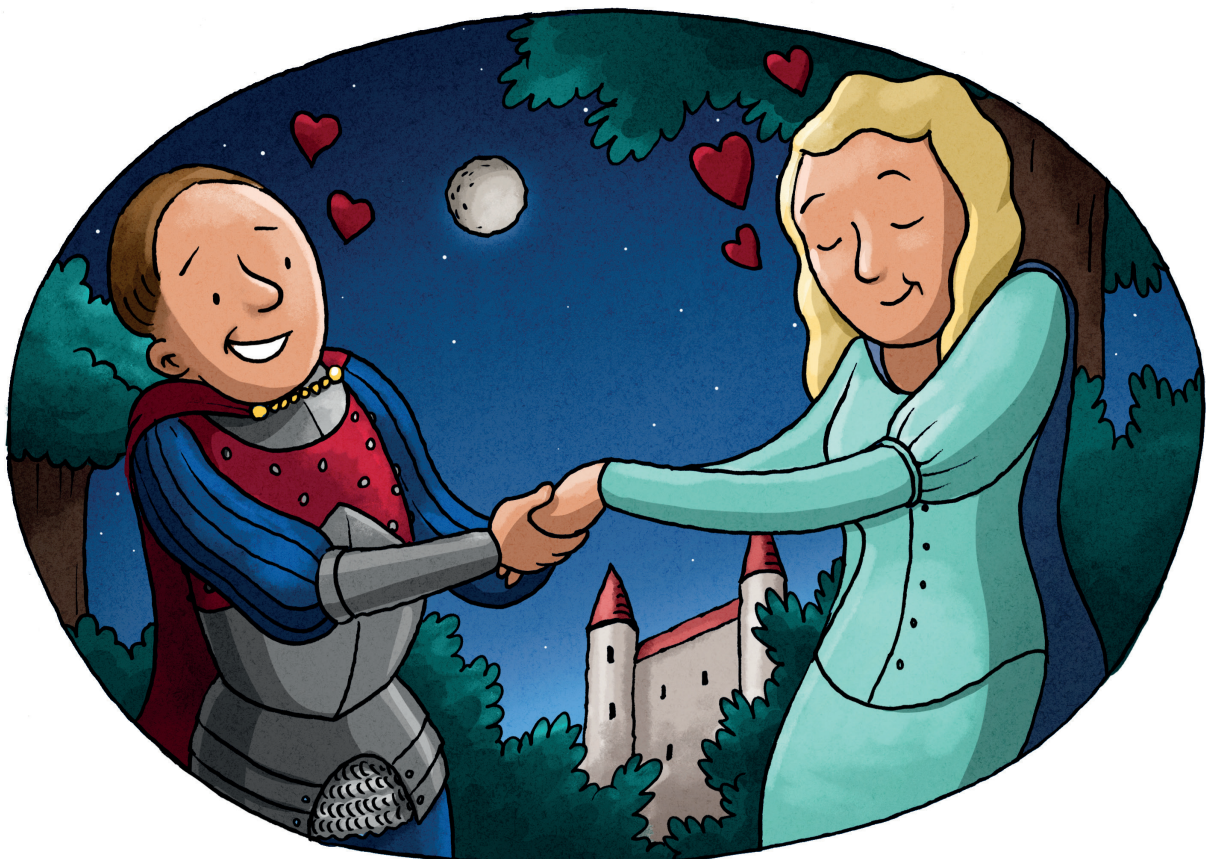
a _____

b _____

bevelen

a _____

b _____

Les 5: Een ochtend van ik hou van je

Je leert in een tekst antwoorden zoeken op vragen. Je leert de verhaallijn ontdekken en je mening geven over het karakter en de handelswijze van de hoofdpersonages. Je bepaalt welke gevoelens bij een gedicht horen en schrijft ook wat je zelf voelt.

Lees de flaptekst in je taalboek op blz. 6 en beantwoord de vragen.

- 1 In de tekst over Bart Moeyaert staan er een aantal schuin gedrukte woorden tussen aanhalingstekens. Waarom zou de drukker dat gedaan hebben?

- 2 Leg de woordgroepen uit het tekstfragment in je eigen woorden uit. Indien nodig mag je een woordenboek gebruiken.

bijzonder schrijverschap

opgemerkt stadsdichter

tastbare neerslag

veelgeprezen bundel

De schuin gedrukte woorden zijn _____
Noteer het tegengestelde.

_____ schrijverschap

_____ stadsdichter

_____ neerslag

_____ bundel

- 3 Lees de zinnen.

Voor Lander wordt Liselot meer dan zomaar een meisje uit zijn klas. Liselot ziet in Lander plotseling meer dan een goeie vriend.

Welke twee gevoelens horen zeker thuis bij deze zinnen?
Kies uit: *angst, blijheid, verdriet, verliefdheid, sympathie.*

Lees het fragment in je taalboek op blz. 7 - 8 en beantwoord de vragen.

4 Het fragment dat je las komt uit het boek 'Duet met valse noten'. Wie is de ik-persoon uit het fragment?

5 Welke twee geluiden hoort het ik-personage?

6 Welk van die twee geluiden is het vervelendst? Hoe weet je dat?

7 In de tweede alinea wordt het komende kerstfeest beschreven. Kijkt het ik-personage uit naar het feest? Hoe weet je dat?

8 *Ik hoefde met pa en ma zelfs niet over dat aanbod te praten.* Over welk aanbod gaat het?

9 *Het zou op een muur van stilte stuiten.*

Bart Moeyaert gebruikt de taal figuurlijk. Wat is de betekenis van het onderstreepte deel?

10 Hoe is de relatie tussen Liselot en haar ouders en hoe is die tussen Lander en zijn ouders? Duid aan en bespreek met je buur.

Liselot

- ☐ heel vriendschappelijk
- ☐ mag heel veel van haar ouders
- ☐ mag niet veel van haar ouders
- ☐ haar ouders zijn de baas

Lander

- ☐ heel vriendschappelijk
- ☐ mag heel veel van zijn ouders
- ☐ mag niet veel van zijn ouders
- ☐ zijn ouders zijn de baas

11 Bart Moeyaert gebruikt heel vaak bijvoeglijke naamwoorden. Markeer ze in elke zin.

“Ze slaapt nog”, fluisterde ik. “Kijk naar haar grote oren, haar grote kin, haar dikke neus, haar ...”

Ze giechelde: “Eigen schuld! Binnensluipen in de kamer van een onschuldig meisje!”

12 Ze kuchte, kuste mijn wang, streekte onhandig mijn haren.

a Welk leesteken wordt gebruikt tussen de verschillende deeltjes? _____

b Maak van deze ene zin drie verschillende zinnen.

c Kleur de werkwoorden in de drie zinnen.

13 Welke eigenschappen horen volgens jou bij Henriëtte? Duid aan en bespreek met je buur.

☐ laat veel toe

☐ streng

☐ laat met zich sollen

☐ snel boos

☐ wil de puntjes op de i

14 Liselot schreef dit gedicht aan Lander. De rijmwoorden zijn weggelaten. Kun jij het gedicht vervolledigen? Gebruik telkens een werkwoord. Zorg dat het gedicht rijmt.

Voor jou!

Om te tonen dat ik van je hou zou ik van het stadhuis
en daama het volkslied _____

Om te tonen dat ik van je hou zou ik een cobra _____
en hem daama _____

Om te tonen dat ik van je hou zou ik een draak met zeven koppen
_____ en erbovenop gaan _____

Dat zou ik willen doen voor jou, laten zien dat ik van je hou,
maar ik weet dat het niet nodig zal zijn. Ik hoef niets te bewijzen,
dat is juist zo fijn. Ik hoop dat we elkaar ook dit jaar blijven
_____ want jij en ik verdienen samen een tien.

Je Liselot xxx

Welke werkwoordsvorm vulde je telkens in? _____

15 Zou jij ooit zo'n gedicht naar jouw vriend of vriendin schrijven? Waarom wel/niet?

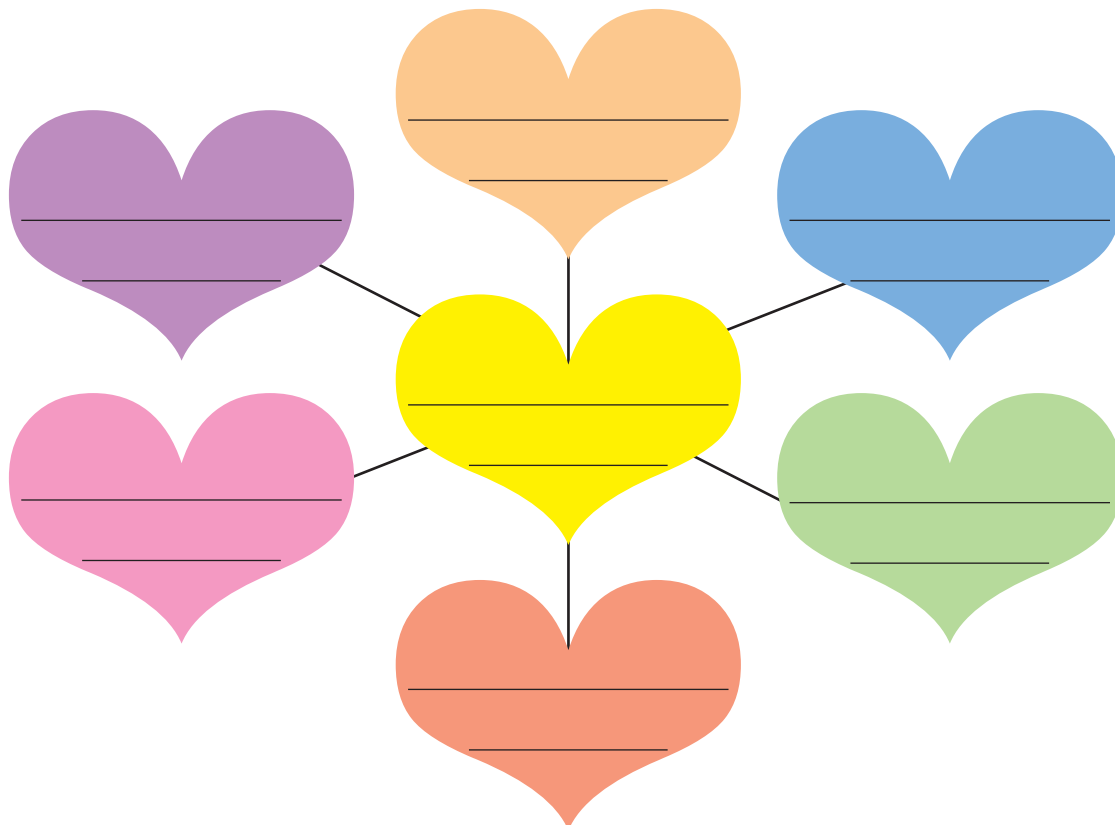
Les 6: Doet een pijl van Cupido pijn?

- Je bereidt vragen voor over het thema 'verliefdheid' om aan een leeftijdsgenoot te stellen.
Je antwoordt op vragen die klasgenoten aan jou stellen.

VOOR

1 Denk met je groepje na over de vragen en noteer de interessante ideeën in de woordspin.

- Waaraan denk je als je het woord 'verliefd' hoort?
- Wat hoort er volgens jou zeker bij verliefd zijn?

2 Bekijk de woordspinnen van je klasgenoten. Noteer enkele interessante woorden en ideeën.

TIJDENS

3 Bedenk vragen voor het interview. Noteer ze in de juiste volgorde.

Interview met _____ op _____ 20_____

♥ _____

♥ _____

♥ _____

♥ _____

♥ _____

♥ _____

♥ _____

♥ _____

NA

4 Onderzoek de spreekopdracht aan de hand van de vragen in het schema. Zet kruisjes.

<i>Ik was de geïnterviewde. Ik stel de vragen uit dit schema aan mijn interviewer.</i>		
Was je tevreden met mijn antwoorden?		
Heb ik rustig geantwoord?		
Heb ik correcte antwoordzinnen geformuleerd?		
Heb ik een verzorgde taal gebruikt?		

<i>Ik was de interviewer. Ik stel de vragen uit dit schema aan de leerling die ik interviewde.</i>		
Heb ik de vragen rustig gesteld?		
Heb ik mijn vragen goed geformuleerd?		
Heb ik een verzorgde taal gebruikt?		

5 Welke vraag waarin beeldspraak werd gebruikt (door jezelf of een klasgenoot) vond je het leukst? Noteer ze.

Les 7: U, nu!

- Je herhaalt hoe je zinsdelen zoekt. Je gebruikt vraagwoorden en benoemt de zinsdelen.
- Je maakt mededelende en vragende zinnen.

Dit is het kortste gedicht uit de Nederlandse geschiedenis. Joost van den Vondel won er in 1620 een dichtwedstrijd mee.

De Nederlandse dichter leefde van 1587 tot 1679. Van den Vondel verdiende zijn brood met een kousenhandel. Zijn gedichten en toneelstukken zorgden soms voor heel wat opschudding. Hij gaf kritiek op de staat en op de kerk. Joost van den Vondel dichtte ook zijn eigen grafschrift.

*Hier leit Vondel zonder rouw,
Hy is gestorven van de kouw*

Naar: www.wonderlijkeweeetjes.nl

1 Onderzoek de zin.

Joost van den Vondel won met twee woorden een dichtwedstrijd in 1620.

stap 1	
stap 2	
stap 3	
stap 4	
stap 5	

2 Onderzoek de zinnen.

- Omcirkel het onderwerp.
- Kleur het werkwoord en de woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt **geel**, of kleur de werkwoorden die vertellen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt **groen**.
- Zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.
- Onderstreep het zinsdeel waarin een antwoord gegeven wordt op een vraagwoord en schrijf dat vraagwoord eronder.

De Nederlandse dichter leefde van 1587 tot 1679.

Je las daarnet in de klas het kortste Nederlandstalige gedicht.

- 3** Welk vraagwoord gebruik je om het antwoord op het onderstreepte deel te vinden?
Noteer het.

Van den Vondel verdiende zijn brood met een kousenhandel.

De Nederlandse dichter gaf kritiek op de staat en op de kerk.

- 4** a Maak met het kortste gedicht een volledige zin.
b Duid het onderwerp en de persoonsvorm op de juiste manier aan.

Liefde is ...

Je kent ze wel, de tekeningetjes van het onafscheidelijke duo. Ze staan al vele jaren in heel wat dag- en weekbladen. En ... ze zijn nog altijd heel verliefd! Dit duo is een creatie van Kim Casali. Ze werd geboren in 1941 en overleed op 55-jarige leeftijd in 1997. De Britse tekenaar Bill Asprey zet de Liefde is-reeks nog steeds voort.

- 5** Onderzoek de zin.

Kim tekende in een hotel tijdens een skivakantie enkele grappige mannetjes.

stap 1	
stap 2	
stap 3	
stap 4	
stap 5	

Die leuke tekeningetjes vond Roberto Casali geweldig.

stap 1	
stap 2	
stap 3	
stap 4	
stap 5	

6 Onderzoek de zinnen.

a Omcirkel het onderwerp.

b Kleur het werkwoord en de woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt **geel**, of kleur de werkwoorden die vertellen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt **groen**.

c Zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.

d Onderstreep het zinsdeel waarin een antwoord gegeven wordt op een vraagwoord en schrijf dat vraagwoord eronder.

De 19-jarige Kim tekende voor hem meerdere mannetjes.

Roberto werd een grote fan van haar tekeningen.

Hij toonde ze aan de redactie van een Amerikaanse krant.

In januari 1970 publiceerde men in Amerika de eerste cartoon.

Dagelijks bekijken miljoenen mensen het schattige tekeningetje in de krant.

Ken jij deze vier soorten zinnen?

Eek! Een muis!

de uitroep

Je herkent **een uitroep** aan:

- de toon
- het uitroepteken (in een geschreven tekst)

Hoe heet jij, muisje?

de vraag

Je herkent **een vraag** aan:

- de toon
- het vraagteken (in een geschreven tekst)

Vooraan staat een vraagwoord of persoonsvorm.

Ga weg, muis!

het bevel

Je herkent **een bevel** aan:

- de toon
- het uitroepteken (soms, in een geschreven tekst)

Een bevel heeft meestal geen onderwerp.

De muis is weg.

de mededeling

Je herkent **een mededeling** aan:

- de toon
- het punt (in een geschreven tekst)

De persoonsvorm komt meestal op de tweede plaats.

Is dát nu een vraag?

Zo lijkt het wel:

- Er is een vragende toon.
- Er staat een vraagteken.
- De persoonsvorm staat vooraan.

Toch wil de juf niet dat we antwoorden.
Integendeel: ze wil dat we opletten!
Het is dus een bevel.

Willen jullie nu eens opletten?

Leuk hé, hoe we met taal spelen? Zelfs een boze juf!

7 Kies één van de krantenkoppen en schrijf zelf een kort maar boeiend artikel. Gebruik in jouw artikel minstens drie mededelende zinnen en één vragende zin.

Ezelin verliefd op gans

Puppy verliefd op speelgoedauto

Hersenen verliefd op kunst

Toon Hermans was een bekend Nederlands cabaretier, zanger, kunstschilder en dichter.

Op het podium had hij veel succes met zijn 'typetjes'. Hij had een verbluffend gevoel voor woordspelletjes. Toon schreef kleine gedichten en liefdevolle liedjes. Hij werd geboren in 1916 en overleed in 2000.

- 8 Beluister het lied van Toon Hermans aandachtig en vul de tekst aan. Als je vergeten bent wat Toon zong, bedenk je zelf een passend deel. Bewaar dan wel de sfeer van de oorspronkelijke tekst.

Lieverd (Toon Hermans)

Ik was een schuchtere naïeverd,
_____ (waarvan?) wist ik niets.

En opeens riep zij: "Dag lieverd!"
en sprong _____ (waar?).

En we reden langs de zee
en d'r haren waren blond
en ik vond het onbegrijpelijk mooi
dat iemand mij _____ (wat?) vond.

Fietste _____ (waar?)
met dat indrukwekkend kind naar een afgelegen stekje
net een beetje uit de wind.
En toen zei ze weer iets liefs,
wat ik niet helemaal verstond,
maar ik vond het _____ (hoe?)
dat iemand mij een lieverd vond.

Ze droeg een vrolijk strooien hoedje,
toen ze _____ (waar?) zo naast me zat.

En ik dacht dat kind dat doet je,
ik dacht dat kind dat doet je wat.
Ik had het nauwelijks gedacht
of ze kuste me op m'n mond
en ik vond het _____ (hoe?)
dat iemand mij een lieverd vond.

Ik was niet bepaald een echte vlotterd,
ik kreeg het warm en ik kreeg het koud.
Ik weet nog dat ik heb gestotterd
wat zijn aan zee de zoenen zout.
En ik hoor _____ (wat?)

nog volop schallen in het rond
en ik vond het onbegrijpelijk mooi
dat iemand mij een lieverd vond.

Ik heb _____ (hoe?) naar haar geluisterd,
de lieve dingen die ze zei.
Toen heeft de zee me ingefluisterd:
kom nog een beetje dichterbij.
En toen hebben we gevrijd _____ (wanneer?)
En ik vond het onbegrijpelijk mooi
dat ik haar een echte lieverd vond.

Les 8: Gescheiden door woorden? Verbonden door woorden!

Je bestudeert twee teksten en legt verbanden. Je leert signaalwoorden aanduiden.

1 a Lees de tekst.

Vlinders in je buik of **ldvd**?

Volgens professor Helen Fisher uit Amerika verloopt liefde in drie **etappes**.

Ten eerste is er pure lust. Dat klinkt niet bepaald romantisch! Maar onze **hormonen** – testosteron en oestrogeen – zorgen ervoor dat we op zoek gaan naar iemand om mee te paren. Daarmee willen we vrijen! En dat heeft te maken met de oeroude drang om ons voort te planten. Je merkt wel dat dit totaal niets met romantiek te maken heeft ...

Daarna volgt de tweede fase. Die gaat over aantrekking. Dat klinkt al een heel pak mooier! In deze fase worden we echt tot over onze oren verliefd waardoor we dag in dag uit dagdromen over die ene persoon. Zo wordt hij of zij in onze verbeelding ook écht de ideale geliefde: zoals de prins op het witte paard, of zoals de mooie betoverende prinses die wacht op redding. Daardoor kunnen er vreemde verschijnselen optreden. Zo verliezen sommige verliefden hun eetlust omdat hun keel helemaal dichtzit. Anderen slapen veel minder omdat hun verliefdheid zo veel energie geeft dat ze liever een hele nacht liggen te dromen van hun geliefde dan hun tijd te verdoen met zoiets **banaals** als slapen. Wie verliefd is, doet vaak gekke dingen. Dingen die wanneer je ze puur verstandelijk bekijkt, te gek zijn voor woorden. Ze zorgen ervoor dat je bijvoorbeeld je huiswerk laat liggen en een wandeling van twee uur gaat maken alleen maar om de jongen of het meisje van je dromen op straat heel even te passeren. Een **fractie** van een seconde, waarin een blik gewisseld wordt of een half glimlachje op dat – onwaarschijnlijk mooie en lieve – gezicht verschijnt, doet je de rest van de dag weer zweven. **Lig** je intussen al **in een deuk**? Dan heb je dit waarschijnlijk zelf nog niet meegemaakt. Wacht maar af!

Vervolgens moeten we het hebben over de derde fase van de liefde: de verbondenheid. Het mag voor sommigen een opluchting lijken of voor anderen juist een teleurstelling, maar die tweede fase van de liefde kan onmogelijk blijven duren. Als je jaar in jaar uit maar blijft dagdromen over je geliefde en al je activiteiten zo regelt dat je hem of haar de hele tijd kunt zien, dan zou het leven ondraaglijk worden. Op die manier zou je niets meer bereiken, ook geen diploma halen en ten slotte geen enkele baan kunnen houden. Een goede liefdesrelatie gaat na de grote romantische verliefdheid – en die duurt één tot maximaal twee jaar – over in een rustiger, dieper gevoel van liefde. En die relatie kan heel lang blijven duren, als je elkaar graag blijft zien. Dat kun je aan elkaar tonen in kleine dingen. Zo kun je lieve woordjes zeggen of samen een wandeling maken.

ldvd

liefdesverdriet

de etappe

fase, afstand tussen twee punten; ook een rit in de Ronde van Frankrijk

het hormoon

stof die prikkelend of remmend werkt op organen in je lichaam

de prins op het witte paard

de ideale man op wie men wacht en met wie men de rest van zijn leven wil delen; wellicht ontstaan n.a.v. de Disneyfilm over Sneeuwwitje en de zeven dwergen

banaal

alledaags, ordinair

de fractie

klein deel

in een deuk liggen

dubbel liggen van het lachen

eer lezen?
nderuniversiteit: antwoord op de
oelijkste vragen van de wereld
annoo

Hoe kan ik een moeilijke tekst beter begrijpen?

Zo lukt het zeker:

- Ga op zoek naar de inleiding, het midden en het slot.
- Bepaal de hoofdgedachte van de tekst.

Je kunt de structuur in een tekst meestal handig terugvinden door op zoek te gaan naar signaalwoorden. Vooral signaalwoorden van tijd kunnen zeer behulpzaam zijn: Denk maar aan *ten eerste* (inleiding), *dan*, *verder*, *vervolgens* (midden) en *ten slotte* (slot).

Signaalwoorden zijn er in alle soorten: zo heb je ook signaalwoorden van opsomming, vergelijking, voorbeeld, tegenstelling, middel, voorwaarde ... Ook die signaalwoorden zorgen voor structuur in een tekst.

Heb je meer info nodig? Blader dan verder naar blz. 57 e.v.

b In de tekst zijn een aantal signaalwoorden onderstreept. Vertel welk verband die woorden aangeven. Gebruik de taalweter.

signaalwoord	verband
daarmee	_____
zoals	_____
maar	_____
en	_____
dan	_____
als	_____
zo	_____

2 Lees de tekstjes en los de vragen op.

Wanneer je ouders beslissen om te gaan scheiden, betekent dat voor jou een ommekeer in je leven. Een ommekeer van een gekende en veilige situatie naar een onzekere situatie waar alles anders lijkt. Eerst woon je samen met mama en papa in één huis. En dan plots moet je verhuizen om je andere ouder terug te kunnen zien. Vroeger wist je wat een dag kon brengen. Nu wordt alles onzeker.

a De twee onderstreepte signaalwoorden zijn signaalwoorden van _____

b Zoek in de volgende tekst de signaalwoorden van tegenstelling en voorwaarde. Noteer ze in het schema.

Dat lijkt zeer vervelend, maar het zou ook kunnen dat je heel wat leuke ontdekkingen doet! Sommige veranderingen kunnen je leven verbeteren. Je bent echter te bang voor al die veranderingen. In tegenstelling tot je ouders, heb jij het gevoel dat je er niets over te zeggen hebt. Hoewel het een opluchting kan zijn als de slepende ruzies tussen je ouders stoppen. Misschien worden je ouders gelukkiger wanneer ze gescheiden zijn.

tegenstelling	voorwaarde

c Markeer in het volgende tekstje vier verschillende signaalwoorden van opsomming. Er staat in de tekst één signaalwoord dat een voorbeeld inleidt. Onderstreep dat met potlood.

Eén ding is zeker: er zullen heel wat veranderingen zijn. Goede en minder goede. Misschien kom je in een interessante buurt terecht of vind je nieuwe vrienden en ontdek je nieuwe hobby's ... Andere veranderingen kunnen dan minder leuk zijn. Zoals verhuizen naar een kleinere kamer. Of een valies heen en weer sleuren en je gsm of tablet dan vergeten. Verder zullen de feestdagen minder gezellig worden. Je zakgeld kan daarnaast zelfs minder worden omdat je ouders minder geld hebben dan voordien. Hoewel het mogelijk is dat je zelfs meer cadeaus krijgt. Bovendien is de kans groot dat je een ouder krijgt die meer tijd met je doorbrengt nu hij of zij apart woont.

d Zoek in het volgende tekstje twee vergelijkingen. Noteer ze en markeer het signaalwoord.

Bij die goede en minder goede veranderingen horen gemengde gevoelens. Soms word je overweldigd door die gevoelens. Je kunt dan van alles doen. Je kunt je terugtrekken in jezelf als een slak in haar huisje of je kunt in woede uitbarsten zoals een beer die zijn welp wil beschermen.

Zoek iemand in je omgeving waarmee je deze gevoelens kunt bespreken. Iemand waarbij je jouw gevoelens mag laten zien, keer op keer. Met die persoon kun je bespreken wat er door je hoofd spookt of wat je zo heeft geraakt. Bel naar een vriend of vriendin. Aarzel niet om je ouders tijd te vragen.

Naar: www.tweehuizen.be

EERST
DAARNA
VERVOLGENS
DAN
MAAR
ANDERZIJDS
ALS
INDIEN
ZOALS
OF
EN
VERDER
BOVENDIEN
TERWIJL

4

[illegible]